

ICHILD - Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ekibi Eğitimde Ayrımcılık Konulu Araştırma Raporu

2022, Şubat

ICHILD (Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneği) Kimdir?

ICHILD - Uluslararası Çocuk Hakları Elçileri Derneği, 2019 yılında Ankara'da gençler tarafından kurulan bir sivil toplum örgütüdür.

ICHILD'ın temel hedefi, toplum tarafından her çocuğun eşit bir yurttaş ve özne olarak kabul edilmesini sağlayacak adımlar atmak ve halihazırda atılmış olan adımları güçlendirmektir. Bu eksende, çocukların kendi haklarını savunabilmeleri için var olan mekanizmaları güçlendirmeyi ve gerektiği noktalarda yeni mekanizmalar tasarlamayı da hedefler. Yürüttüğü tüm çalışmalarında çocuğun yüksek yararını gözetir ve çocukların katılım hakkını ön planda tutarak, onlarla dayanışma ve işbirliği içerisinde çalışır. Çocukları ilgilendiren her konuda çocukların görüşlerinin alınmasını ve çocukların karar alma süreçlerine dahil edilmesini savunan ICHILD'ın temel çalışma alanını çocuk katılımı konusu oluşturmaktadır.

Gençlik Danışma Kurulu Nedir?

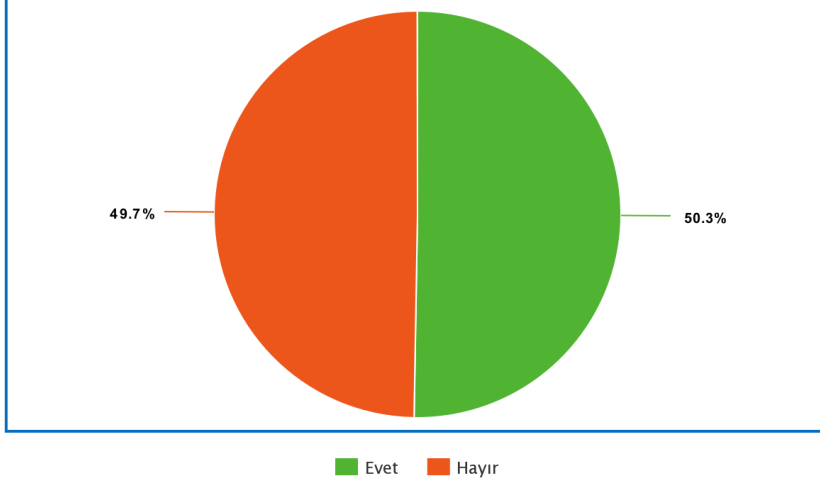
ICHILD Gençlik Danışma Kurulu, 15 - 18 yaş grubundaki çocukların bir araya gelerek oluşturdukları, küresel amaçların 10. maddesi olan "Eşitsizliklerin Azaltılması" hedefini destekleyen bir örgütlenmedir. ICHILD Gençlik Danışma Kurulunda yer alan çocuklar olarak, oy birliği ile karar verdiğimiz çalışma temaları hakkında yıllık faaliyetler/kampanyalar/etkinlikler ve daha fazlasını hayata geçirmek için çalışmalar yürütmekteyiz.

Gençlik Danışma Kurulu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ekibi olarak biz,

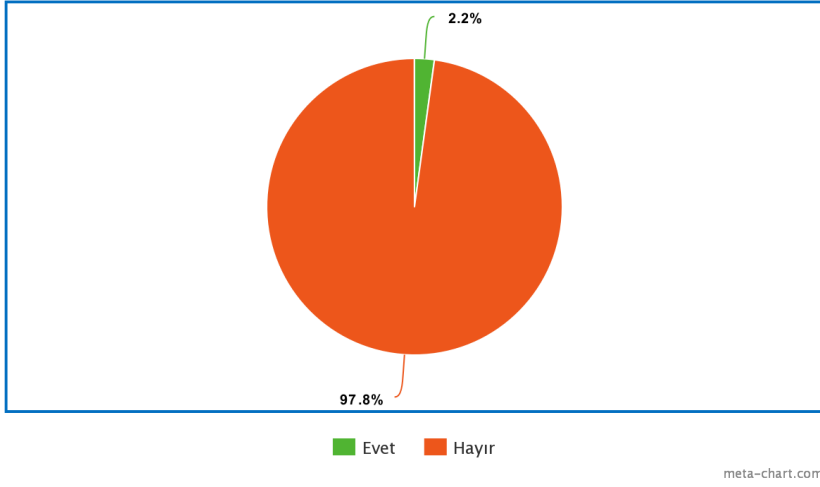
Ekim 2020'den beri 7 çocuk olarak eğitimde ayrımcılık ve cinsiyet eşitsizliği başlıkları altında kapsamlı araştırmalar yapmaktayız. Yaptığımız bu araştırmalar sonucunda elde ettiğimiz verilerle birçok eşitsizlik saptadık. Bu eşitsizliklere karşı bizler, hak sahipleri olarak sesimizi, taleplerimizi duyurmayı ve atmak istediğimiz adımlar ile çözümün bir parçası olmayı hedeflemekteyiz.

Araştırma Raporu Verileri

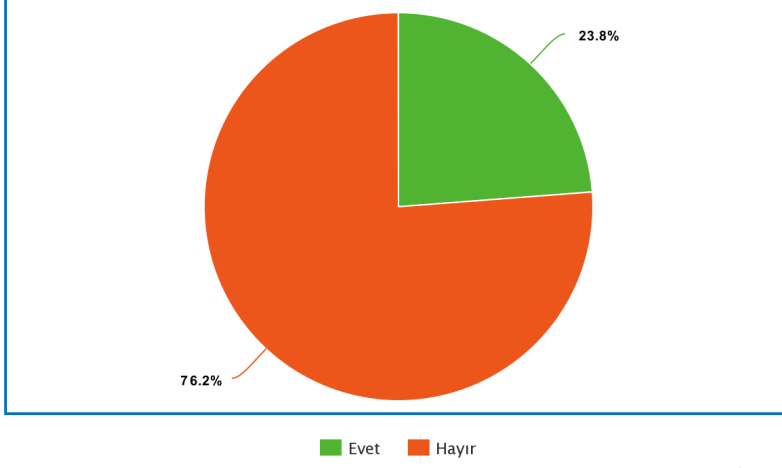
Eğitim hayatınız boyunca ayrımcılığa maruz kaldınız mı?

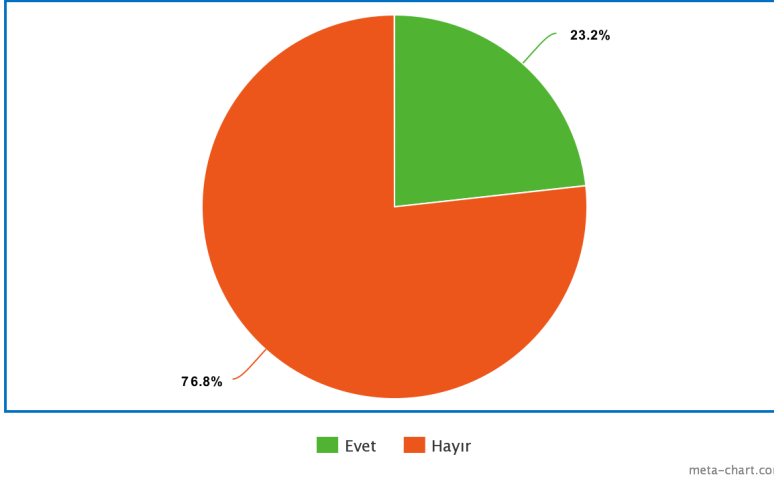
Sizce pandemi sürecinde tüm öğrenciler pandemi şartlarından eşit derecede mi etkilendi?

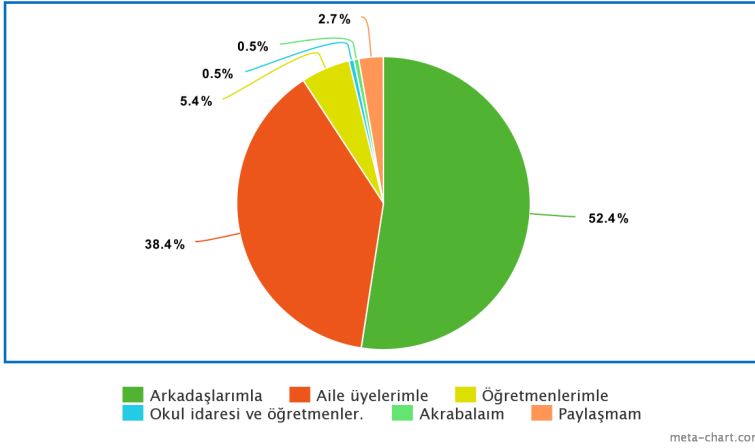
Uzaktan eğitimden verimli bir şekilde yararlanabiliyor musunuz?

Okulunuzdaki rehberlik servisinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Eğitim hayatınızda herhangi bir ayrımcılığa veya kötü muamelele uğrarsanız bunu birileriyle paylaşır mısınız, paylaşırsanız bu durumu öncelikle kiminle paylaşırsınız?

Araştırma Raporu Özeti:

Eğitimde Ayrımcılık

İçinde bulunduğumuz pandemi dönemi, her ne kadar eğitimde yaşanan ayrımcılığı ve cinsiyet eşitsizliğini iyice arttırmış olsa da, Gençlik Danışma Kurulu olarak 185 öğrencinin katılımı ile yaptığımız anketin sonuçlarına göre öğrencilerin %50'sinden fazlası eğitim hayatı boyunca pandemi dönemi öncesinde de ayrımcılığa maruz kaldığını söylüyor.

Bu ayrımcılığın çeşitleri cinsiyete dayalı ayrımcılıktan, özel okul devlet okulu farkına; ekonomik sebeplerden, bedensel engeller, toplumsal normlara ve daha birçok şeye dayanıyor. Gençlerin çoğu eğitimde yaşanan bu gibi ayrımcılıkların sebebinin "değişmeyen zihniyet, ataerkil sistem, norm haline gelen toplumsal cinsiyet rolleri, eğitim sistemindeki eksiklikler vb. " olduğunu düşünüyor. Biz gençler olarak gerçekten de ırk, cinsiyet, din veya ekonomik statüye göre yapılan ayrımcılıkların var olduğuna ve buna acilen bir son verilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Pandemi sonrasında ise ekonomik yetersizliklerin yarattığı sorunlar kat ve kat arttı. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ekibi olarak yaptığımız anketin sonuçlarına göre, öğrencilerin %97'si pandeminin kendilerini eşit ölçekte etkilemediğini düşünüyor. Pandeminin yarattığı ekonomik krizin eğitim üzerindeki etkisini tam olarak henüz ölçememiş olsak da, milyonlarca öğrencinin eğitim kurumlarına geri dönmeme riski altında olduğu açıktır.

Bu duruma yol açan sebepleri şu şekilde sınıflandırabiliriz::

- a) mali kısıtlamalar ve işe başlama baskısı,
- b) ev işleri,
- c) çocuk bakımı, özellikle ebeveynler ya da bakıcılar hasta olduğunda veya öldüğünde,
- d) erken ve zorla evlilik ve / veya kızların özellikle savunmasız olduğu erken ve istenmeyen gebelik
- e) vaka sayılarının artması ve virüsün yeniden yayılması

Ek olarak, okulların kapalı olduğu dönemde ortaya çıkan öğrenme kayıpları ve öğrenme boşlukları, dezavantajlı öğrencilerin eğitimden uzaklaşmasına neden olmaktadır. Dahası, uzaktan öğrenmenin etkili olmadığı yerlerde, öğrenciler okullar yeniden açıldıktan sonra bile eğitime ilgisiz kalma riski ile karşı karşıyadırlar.

Nitekim kronikleşen akademik başarısızlık ve ulusal merkezi sınavlarda hedeflenen başarı puanlarını elde edememek biz öğrencileri sistemin dışına itiyor ve bu durum okulu bırakma eylemiyle sonuçlanabiliyor.

Hem ulusal hem de uluslararası veriler gösteriyor ki, pandemi öncesi ve pandemi sonrasında eğitimde ayrımcılık göz ardı edilemeyecek seviyeye ulaştı. Bu durum biz gençler ve çocukların üzerinde psikolojik ve fiziksel etkiler yaratıyor. Bu noktada çoğu genç rehberlik servisinden veya çevresinden yeterli desteği göremiyor ve yeterli fırsatlara da erişemiyor.

Biz gençler olarak pandemi öncesinde akran zorbalığı, cinsiyet eşitsizliği, ekonomik eşitsizlikler, psikolojik zorluklar gibi birçok problemle mücadele ederken, pandeminin yarattığı problemlerle karşı karşıya kalmak sosyal etkileşimimizi ciddi derecede azalttı ve bu durum mental sağlığımızı da olumsuz yönde etkiledi.

Cinsiyet Eşitsizliği

Cinsiyet eşitsizliği, bireylerin kimliklerine yönelik maruz kaldıkları her türlü eşitsizliği kapsar. Son yıllarda hem bölgesel hem de küresel alanda derinleşen cinsiyet eşitsizliği, toplumdaki tüm bireyleri olumsuz olarak etkilemektedir. Gençlik döneminde karşı karşıya kalınmaya başlanılan ayrıştırıcı dil, hareket ve tavırlar ilerleyen yıllarda fiziksel şiddete kadar varan davranışlara yol açmaktadır.

Cinsiyete dayalı ayrımcılık başta olmak üzere bireylerin her türlü alanda eşit temsil edilmesini engelleyen hiçbir ayrımcılığı kabul etmiyoruz. Herkes cinsiyeti, ırkı, rengi, dini, dili ne olursa olsun hak ve fırsatlardan eşit olarak yararlanmalıdır. Cinsiyet eşitsizliği toplumumuzda daha küçük yaşlarda empoze edilmektedir. Okulda ve aile ortamında cinsiyete dayalı yaşanan eşitsizlik, toplumun birçok alanında dile de yansiyarak normalleştirilmektedir.

Biz gençler olarak cinsiyet eşitsizliği konusunda neler yaşıyoruz?

Okullarımızda “kızlar erkeklerden daha çalışkandır” gibi kalıp söylemlere maruz kalıyoruz. Farklı alanlardaki dersler, cinsiyetlere göre ayrılabilir. Örneğin; “erkekler futbol oynar ama kızlar oynayamaz, kızlar gitsin voleybol oynasın” veya voleybol oynamak isteyen erkekler “erkekler voleybol oynamaz” denilmesi gibi kalıp yargıların olması, içimizdeki yetenekleri ve yaratıcılığı yok ederek toplumun gelişimine katkı sağlayacak bireyler olmamızı engelliyor.

Öğrencilere cinsiyetleri baz alınarak farklı tutumlar uygulanıyor. Öğretmenler, kız çocuklarını “güçsüz” olarak nitelendiriyorlar ve çeşitli fiziksel görevleri bütünü ile erkek çocuklara yüklüyorlar. Bu gibi kalıplara, hayatımızın her alanında maruz kalıyoruz. Özellikle de en çok vakit geçirdiğimiz evde ve okulda.

Her bireyin eşit değerlendirilmesi ve eşit sorumluluklar alması gerekirken toplumsal cinsiyet rolleri maruz kalan her bireyi yıkıma sürüklüyor ve her geçen gün mutsuz ailelerin ve mutsuz bireylerin sayısı artıyor. Tüm bunları göz önüne aldığımızda cinsiyet eşitsizliğinin ciddi sorunlara sebebiyet verdiğini görüyoruz.

ICHILD Gençlik Danışma Kurulu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ekibi olarak yayınladığımız bu bildiri ile yetkililere ulaşarak eğitimde ayrımcılık ve cinsiyet eşitsizliği kavramlarına karşı biz çocuklar ve gençler olarak görüşlerimizi ve taleplerimizi paylaşmayı hedefliyoruz.

ÇAĞRIMIZ

ICHILD - Gençlik Danışma Kurulu Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ekibi'ndeki gençler, çocuklar yani konunun öznelere olarak, garanti altına alındığı BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme imzalanarak beyan edilen ayırım gözetmeme hakkımızın; her çocuk için din, dil, ırk, cinsiyet ve cinsel yönelimi fark etmeksizin eşit şekilde uygulanmasını hükümetten talep ediyoruz. Bu doğrultuda, çocukların eğitim hayatlarında maruz kaldıkları her türlü ayrımcılık ve ötekileştirmenin de hükümet tarafından dikkate alınmasını, izlenmesini ve önlenmesine yönelik somut adımların atılmasını talep ediyoruz.

Bizi ilgilendiren her konuda görüşlerimizi özgürce ifade edebileceğimizi garanti altına aldığınız Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. maddesinde belirttiğiniz üzere, eğitim hayatında tercih ettiğimiz kıyafetlerimiz, saç şeklimiz veya dış görünüşümüz gibi kendi bedenimizi ve kişisel hayatımızı ilgilendiren durumları kapsayan MEB Kılık Kıyafet Yönetmeliği'nin biz çocukların anlamlı katılımları gözetilerek yeniden gözden geçirilmesini ve tasarlanmasını talep ediyoruz.

COVID-19 pandemisi ile birlikte hayata geçirilen uzaktan eğitim sistemi, biz çocuklar için birçok alanda eşitsizlikler oluşturmaktadır. Ulusal ve uluslararası kriz durumlarında izlenecek her yöntemin, her çocuk için eşit ve erişilebilir olmasını talep ediyoruz. Atılacak tüm adımlarda ve alınacak tüm kararlarda hükümete çocuğun yüksek yararını gözetme sorumluluklarını yeniden hatırlatmak istiyoruz.

Biz çocuklar, eğitim hayatımızda ve sosyal ilişkilerimizde, bizlerin kabul etmediği ancak toplum tarafından kabul gören söylemlere maruz kalıyoruz. "Oğlan çocuğu daha yaramazdır", "kız çocukları daha çalışkandır..." gibi söylemler, çocuklar arasında cinsiyete dayalı ayrımcılık oluşturmaktadır. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 3. 13. ve 28. maddesinin sağlamayı amaçladığı maddelere dayanarak, eğitim hayatında maruz kaldığımız söylemlerin, ayrıştırıcı dilden uzak olmasını talep ediyoruz. Bahsi geçen söylemleri bildirmek ve bu konuda somut çözümler üretebilmek için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan her okulda şeffaf bir bildirim ve şikayet mekanizmasını biz çocuklarla birlikte tasarlamasını talep ediyoruz.

Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarına çocuğun yüksek yararını gözetme sorumluluklarını hatırlatarak; eğitimde çocukların maruz kaldıkları eşitsizlik ve ayrımcılık konularında toplum farkındalığını arttırmak üzere, konunun öznesi olan çocuklarla dayanışma içerisinde gerekli eğitimleri hazırlamalarını ve bu konuyu izleyerek ulusal ve uluslararası düzeyde raporlamalarını talep ediyoruz.

Yaşadığımız hak ihlallerini değerlendiren mekanizmaların, çocuk katılımını esas alan bir bakış açısı ile yeniden gözden geçirilmesini talep ediyoruz. Bu gibi mekanizmaların her çocuk için ulaşılabilir, şeffaf ve adil olmasını ve bu sayede hak arama süreçlerimizin teminat altına alınmasını talep ediyoruz.

Eğitim alanlarının akran zorbalığı ve ötekileştirmeden uzak hale getirilmesini, akran zorbalığına dair okullardaki rehberlik servislerinin gerekli izleme ve takibi yaparak, Milli Eğitim Bakanlığı'na düzenli olarak raporlamasını talep ediyoruz.

Biz çocuklar, bilgi edinme hakkımızı baz alarak, ilgili kamu kurumlarını ve sivil toplum örgütlerini, çocukları hakları konusunda bilinçlendirmelerini ve çocukların hak arama yollarını güçlendirecek

somut adımlar atmalarını talep ediyoruz. Bizleri, hak arama evrelerimizde de eşit yurttaşlar olarak kabul etmenizi talep ediyoruz.

Ve son olarak yeniden belirtmek ve tekrarlamak istiyoruz ki, biz çocuklar ve gençler olarak kimsenin geleceği değil kendimizin bugünüyüz. Bahsettiđimiz her konuda eşit kademelere gelene kadar çalışacağımıza söz veriyor, taleplerimizin de sizler tarafından göz önünde bulundurulmasını ve eşit hale gelmemiz için aksiyon almanızı bekliyoruz!

ICHILD Gençlik Danışma Kurulu Üyeleri